

Karrierevejledning

- Karrierebegrebet - sociologisk forskning 1950'erne
 - › erhvervsvalg er vævet ind i mange andre livsvalg – fører til en ny forståelse af valg. Karriere= din livsbane
- Super - kritik af erhvervsvejledningen
 - › manglende fokus på menneskers andre livsroller og den sociale kontekst (muligheder og barrierer)
 - › Definerer karriere som: *”kombinationen og sekvensen af de roller personen spiller i et livsforløb”* (Super, 1980)
- Karrierevejledning er som følge heraf:
 - › Holistisk og situationsbestemt (skiftende roller og rollesammensætning undervejs i livet)
 - › Inddrager alle livsroller - uddannelse, arbejde og liv

Hvad er meningen med vejledning?

- Holland:
 - › Hjælpe personer med at finde frem til et godt match mellem deres personlighedstype og en jobtype
 - › Tests og personvurderinger - ***Ekspertrådgivning***
- Super:
 - › Stimulere karriereudvikling og støtte personer i at forbinde deres fortid, nutid og fremtid
 - › Livsforløb, leverum og selvopfattelser – ***narrativ***
- SCCT:
 - › Udvide personers valgperspektiv og hjælpe dem med at udforske deres værdier og karrieremuligheder
 - › Self-efficacy, forventninger og personlige mål - ***narrativ***

4 faser i karrierevejledning

- Afdækning af vejledningsbehov, fx:
 - › støtte til at udforske selvopfattelser, værdier, interesser og fremtidsforestillinger
- Udvidelse af valgperspektivet, fx:
 - › forståelse af hvordan et interesseområde kan knytte sig til forskellige valgmuligheder
- Konkretisering af karrierevalget, fx:
 - › vurdere betydningen af forskelle og ligheder mellem beslægtede valgmuligheder, fx ergoterapeut, fysioterapeut og sygeplejerske
- Implementering af karrierevalget, fx:
 - › Påbegynde og gennemføre en valgt uddannelse

Afdækning af vejledningsbehov

- fokusområder

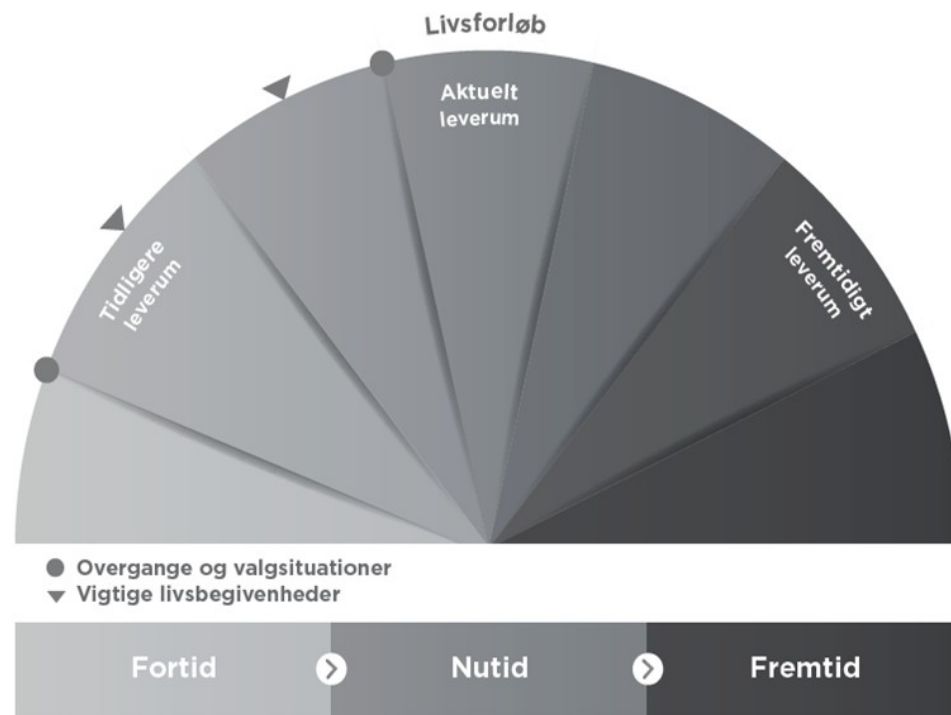
- Overgange og valgsituationer
 - › Selvvalgte, eller påtvungne forandringer i livsstruktur (Super) – der opstår et 'gab' (CIP)
- Leverum og kontekst
 - › Fysiske, mentale og sociale verden (Lewin/Kelly)
 - › Mulighedsstrukturer (SCCT)/Social niche (Gottfredson)
- Livsforløb, roller og personlige opgaver
 - › Rolleinteraktioner og prioriteringer (Super/Savickas)
- Parathed til at vælge
 - › Ressourcer til at håndtere et karrierevalg – evt. samtidig med andre udfordringer (Super)

Kontekstens betydning

- Miljøet påvirker personers karriere
 - › Den sociale niche udgør en specifik **mulighedsstruktur** der kan indsnævre personens valgperspektiv
 - › En begrænset menu af læringstilbud kan gøre det svært at opnå et tilstrækkeligt grundlag for at vælge
- Det individuelle leverum udgør den ramme hvori karrierevalg finder sted
 - › Personens unikke **livsstruktur** og roller kan påvirke deres engagement i 'arbejdsrollen'
 - › Personen kan have andre presserende livsopgaver der kræver deres opmærksomhed. Karrierevejledning må derfor adressere de behov den enkelte har – i den konkrete situation

Hvornår har man brug for vejledning?

- Det er i overgange mellem forskellige livsfaser, at personer har behov for, eller efterspørger vejledning
- Alle valgsituationer er unikke og valgets 'indhold' er forskelligt
- Karrierevalg er vævet i andre livsvalg
- Mange forskellige kan påvirke

Karrierevejledning i praksis

At udvide perspektivet

*Vejledtes værdier, interesser og
livsomstændigheder*

Hvad har påvirket dine valg?

- Livsforløb og leverum

- Tegn **din livsbue** på et stykke papir og markér på denne, de **overgange** der har været i dit livsforløb. Sæt også et mærke ved vigtige **livsbegivenheder**, der har bidraget til at forme din karriere.
 - › Uddannelse, arbejde, familie, fritid
- Vælg én af de overgange der har været – fx et skift mellem uddannelsesniveauer eller mellem forskellige job. Hvilken **valgsituation** var du i på dette tidspunkt og hvad havde betydning for det/de valg du traf?
 - › Individuelle forhold - fx livsroller og opgaver, prioriteringer, interesser og værdier
 - › Kontekstuelle forhold - fx barrierer og muligheder, eller krav og forventninger til dig

Hvad påvirker valg og handlinger?

- Tegn det leverum du havde ved overgangen
 - › Udfyld 'lagkagestykket' med stikord om dine roller, opgaver, prioriteringer mm
- Diskutér med sidemanden, hvad der havde betydning for den valgsituation du var i fx:
 - › Opgaver/udfordringer knyttet til livsroller (fx passe børn, bidrage til forsørgelse mm)
 - › Ydre rammer – fx økonomi, boligforhold, støttemuligheder
- Hvordan kan dit leverum have påvirket dine valg og handlinger, fx:
 - › Valg og fravalg, selvopfattelser, værdier, prioriteringer og interesser

Leverum og vejledningsbehov

- Til eftertanke

- Hvordan kan de vejledtes tidligere leverum have påvirket deres valg, præstationer og engagement?
 - › Selvopfattelser og tro på egen formåen
 - › Interesser og prioriteringer
 - › Muligheder og barrierer
- Mulige vejledningsbehov, fx:
 - › Udforske værdier, interesser og personlige mål
 - › Udvide valgperspektivet
 - › Re-evaluere selvopfattelser og læringserfaringer

Udvidelse af valgperspektivet

- Fravalg, afgrænsninger og kompromisser
 - › Socialiseringsprocesser, miljøpåvirkninger og tidligere læringserfaringer (Gottfredson, Krumboltz, SCCT)
- Selvopfattelser og kendskab til arbejdslivet
 - › Generaliserede og stereotype opfattelser - fravalg
 - › Personlige konstruktioner, interesser og værdier (Super, Krumboltz, SCCT)
- Barrierer for implementering af karrierevalg
 - › Rolle-interaktioner – kulturelle og økonomiske rammer. Mulighedsstrukturer og social accept (SCCT, Gottfredsson)

Øvelse med jobkort

Den vejledte skal forestille sig at blive tilbudt forskellige job.

Kigger kort tid på hvert kort og sorterer dem i 3 bunker. Svarer spontant på om det er et job, som denne umiddelbart ville:

- 1. Sige **nej** til
- 2. Sige **ja** til
- 3. Være i **tvivl** om

Kort fra alle tre bunker kan bruges til at give vejledte indsigt i, hvad der påvirker deres valg og fravalg – fx deres selvopfattelser, forventninger og ønsker, og antagelser om job

Vejledtes fravalg

Vælg nogle kort fra **nej-bunken** og lad vejledte fortælle om sine opfattelser af disse. Vejleder stiller åbne spørgsmål, som kan belyse, hvorfor disse kort ligger i nej-bunken. Fx på grund af:

- **Uddannelsesveje** – længde/niveau/type
- **Jobindhold og organisering** - arbejdstider/former/art
- **Forventninger til arbejdsliv** - vejledtes prioriteringer, fx balancere liv-arbejde, løn, karriereveje/-muligheder mm
- **Tro på egen formåen** - vejledtes opfattelser af jobbet – og vejen der til (jobkrav/uddannelseskrav m.v.)

Sammen med vejledte findes ord der beskriver, hvad denne gerne vil undgå. Vejleder noterer ned.

Vejledtes værdier og interesser

Vælg nogle kort fra **ja- bunken** og udforsk værdier og interesser

- **Værdier:**

- › Hvorfor ligger dette job i 'Ja-bunken'? (fx balancere liv/arbejde, status/løn, karrieremuligheder mm)
- › Hvad kunne være godt ved at have netop dette job? (fx at hjælpe andre, selv bestemme over sit arbejde...)

- **Interesser:**

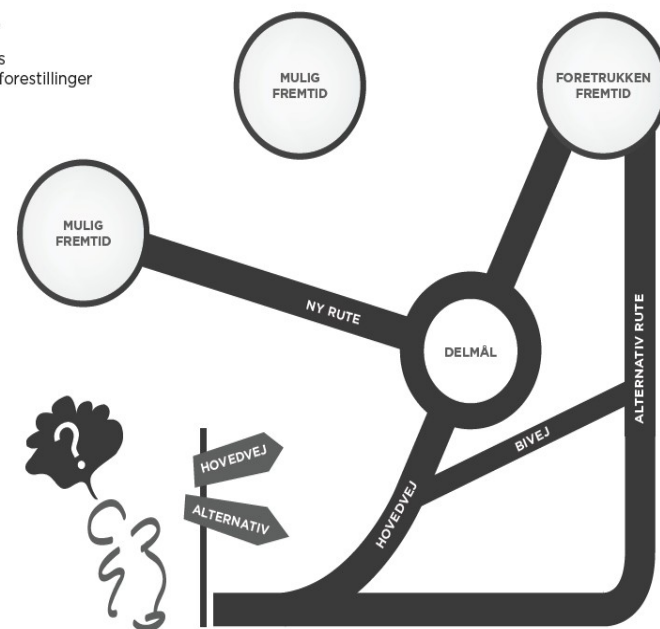
- › Hvad er særligt spændende/interessant ved det dette job (fx kreativitet, matematik, natur, mennesker..)?
- › Forventninger til jobbet - indhold og organisering
- › Kan man sige, at det er vigtigt for dig at .. xx..?
- › Er det rigtigt forstået, at du er interesseret i ...yy ... ?

- Sammen med vejledte findes vigtige ord der kan beskrive hvad denne ønsker at opnå. Vejleder noterer ned.

Udforskning af mulige fremtider

- At koble værdier, interesser og fremtidsforestillinger
- Fra "noget om" til valgmuligheder, fx:
 - › Brainstorme om job der har noget at gøre med natur
 - › Udforske tilgængelige alternativer
 - › Vurdere disse i forhold til personlige mål
- Udforske veje til fremtiden, fx:
 - › Uddannelse, praktik
- Søge information
 - › Vurdere forskelle/ligheder
 - › *Selektiv opmærksomhed!*

Figur 15.
Vejledtes
fremtidsforestillinger

Diskussion og erfaringsudveksling

- Bordgrupper

- Hvordan arbejder I med afklaring af de vejledtes behov, interesser og personlige mål?
 - › Hvilke metoder bruger I, og hvad er jeres erfaringer med disse?
- Har I erfaringer med at bruge narrative metoder, fx udforskning af vejledtes leverum?
 - › Fordele – ulemper - udfordringer?
 - › Kan narrative metoder give vejledte en bedre forståelse af sig selv, og sine valg og præstationer?

Fælles opsamling